

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης Και Διερμηνείας

Τίτλος Εργασίας: Το Προσφυγικό-Μεταναστευτικό Φαινόμενο στην Ελλάδα και η
Σπουδαιότητα της Μετάφρασης - Διερμηνείας

Πτυχιακή Εργασία της: Καλότυχου Νίκης-Σωτηρίας
ΑΜ: Ξ2018056

Επιβλέπων Καθηγητής: Σωτήριος Λίβας
Βαθμολογητής : Κριστιάν Παπάς

Κέρκυρα, 2020

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους τους ανθρώπους οι οποίοι συνέβαλλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Αρχικά, ευχαριστώ τον υπεύθυνο καθηγητή μου Λίβα Σωτήριο για τις πολύτιμες συμβουλές και κατευθύνσεις του για την πληρέστερη κάλυψη του υπό εξέταση θέματος, την οικογένειά μου για την αμέριστη συμπαράσταση που μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου αλλά και τους εργαζομένους όλων των φορέων και βιβλιοθηκών στις οποίες απευθύνθηκα για τη συγκέντρωση του απαραίτητου βιβλιογραφικού υλικού.

Ελληνική Περίληψη

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να καταδείξει το φαινόμενο των προσφύγων-μεταναστών στην Ευρώπη και πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα, όπου τείνει να γίνει φλέγον ζήτημα, ενώ παράλληλα γίνεται λόγος και στη σημασία που διαδραματίζει ο ρόλος του μεταφραστή και του διερμηνέα. Αφορμή για την εργασία αυτή υπήρξε η έντονη κινητικότητα μεταναστών και προσφύγων τα τελευταία χρόνια κυρίως στην χώρα μας και ειδικά μετά τον εμφύλιο στην Σύρια.

Σε πρώτο πλάνο, μέσω της έρευνας γίνεται αντιληπτή και κατανοητή τόσο η ιστορική εξέλιξη του παγκόσμιου αυτού φαινομένου όσο και η προέλευση των προσφύγων στις μέρες μας Αφιερώνεται επίσης και ένα μικρό κομμάτι για τη διάκριση μεταξύ των όρων πρόσφυγας και μετανάστης . Δυο όρων που αν και εννοιολογικά και σημασιολογικά διαφέρουν, συχνά συγχέονται , πότε λόγω σκοπιμότητας και πότε λόγω άγνοιας. Στη συνέχεια το τιθέμενο ζήτημα σχετίζεται με τη συνεισφορά της μετάφρασης και της διερμηνείας προς διευκόλυνση τόσο των κρατικών υπηρεσιών όσο και των προσφύγων. Έχει ενισχυθεί τα τελευταία χρόνια όσο εντείνεται το πρόβλημα και ο όγκος των προσφύγων ή παραμένει σε χαμηλά επίπεδα με πολλές πρακτικές και γραφειοκρατικές ανυπέρβλητες δυσκολίες; Δεν αμελείται φυσικά και η ενδελεχής μελέτη που κατέχει ο ρόλος του μεταφραστή-διερμηνέα σε όλη τη διαδικασία από τη στιγμή άφιξης ενός πρόσφυγα στη χώρα μας μέχρι και τη στιγμή είτε ενσωμάτωσής του στο σύνολο είτε αναχώρησής του για κάποια άλλη χώρα. Ακόμα τονίζεται η ανάγκη βελτιστοποίησης των ελληνικών σχολών με προσανατολισμό τη μετάφραση και τη διερμηνεία και εν συνεχεία η ανάγκη εκμάθησης, ειδικά στην εποχή μας ,γλωσσών ασιατικών και αραβικών χωρών από όπου προέρχονται και οι περισσότεροι πρόσφυγες και η σταδιακή απομάκρυνση από την εκμάθηση μόνο των δυτικό -ευρωπαϊκών γλωσσών.

Επομένως μέσω της παρούσας εργασίας τίγεται «ένα θέμα που αναζητά λύση προσπαθώντας να μετατρέψει τον ουτοπιστικό ανθρωπισμό σε ρεαλιστική τέχνη του εφικτού», σύμφωνα με την άποψη του Δημήτρη Χριστόπουλου, καθηγητή Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. ("Το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα ως διακύβευμα δημόσιας πολιτικής", 2020)

Αγγλική Περίληψη

The aim of this work is to demonstrate the phenomenon of refugee-immigrants in Europe and more specifically in Greece, where it tends to become a flash point and at the same time the importance of the role of translator and interpreter is presented. The thought for this work was the intense mobility of immigrants and refugees in recent years, mainly in our country and especially after the civil war in Syria.

In the foreground, through research, both the historical development of this global phenomenon and the origin of refugees are perceived and understood. A small part is also devoted to distinguishing between the terms refugee and immigrant. Two terms conceptually and semantically different but are often

confused, sometimes due to expediency and sometimes due to ignorance. The issue then relates to the contribution of translation and interpretation to facilitate both government services and refugees. Does the problem and the volume of refugees intensified in recent years or does it remain at low levels due to many practical and bureaucratic insurmountable difficulties? Of course, the role of the translator or interpreter in the whole process from the moment of arrival of a refugee in our country until the moment of his departure for another country, is not neglected. The need for optimizing Greek Universities, especially those that are occupied with translation and interpretation is also emphasized. At but not least, it concertantes the interest on the need to learn, especially nowadays, the languages of Asian and Arab countries where most refugees come from and the gradual phasing out from learning only Western - European languages.

Γαλλική Περίληψη

L'objectif de ce travail est de démontrer le phénomène des réfugiés-immigrés en Europe et plus particulièrement en Grèce, où il tend à devenir un point d'éclair et en même temps l'importance du rôle de traducteur et d'interprète est présentée. L'idée de ce travail était la mobilité intense des immigrants et des réfugiés ces dernières années, principalement dans notre pays et surtout après la guerre civile en Syrie.

Au premier plan, grâce à la recherche, à la fois l'évolution historique de ce phénomène mondial et l'origine des réfugiés sont perçues et comprises. Une petite partie est également consacrée à la distinction entre les termes réfugié et immigrant. Deux termes conceptuellement et sémantiquement différents mais souvent confondus, parfois par opportunité et parfois par ignorance. La question concerne alors la contribution de la traduction et de l'interprétation pour faciliter à la fois les services gouvernementaux et les réfugiés. Le problème et le volume des réfugiés se sont-ils intensifiés ces dernières années ou restent-ils à des niveaux bas en raison de nombreuses difficultés pratiques et bureaucratiques insurmontables ? Bien entendu, le rôle du traducteur ou de l'interprète dans tout le processus depuis l'arrivée d'un réfugié dans notre pays jusqu'au moment de son départ pour un autre pays, n'est pas négligé. La nécessité d'optimiser les universités grecques, en particulier celles qui s'occupent de traduction et d'interprétation, est également soulignée. À tout le moins, il concertant l'intérêt sur la nécessité d'apprendre, surtout de nos jours, les langues des pays asiatiques et arabes d'où la plupart des réfugiés sont originaires et la suppression progressive de l'apprentissage des seules langues d'Europe occidentale.

Πίνακας Περιεχομένων

Κεφάλαιο 1.....	6
1.Εισαγωγή.....	6
Κεφάλαιο 2.....	6
2.1 Οικονομικοί μετανάστες και πρόσφυγες στην Ευρώπη- Ιστορική Αναδρομή	6
2.1.1 Πρόσφατα ρεύματα προς την Ευρώπη.....	9
2.2 Οικονομικοί μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα- Ιστορική Αναδρομή	9
2.2.1 Πρόσφατα ρεύματα προς την Ελλάδα	10
Κεφάλαιο 3.....	10
3.1 Αποσαφήνιση των όρων μετανάστης- πρόσφυγας.....	10
Κεφάλαιο 4.....	11
4.1 Ακολουθούμενη διαδικασία στην Ελλάδα.....	11
4.2 Αρμόδιοι φορείς, Υπηρεσίες και Οργανώσεις	12
4.3 Θεσμικό πλαίσιο	15
4.3.1 Απόκτηση Ελληνικής Ιθαγένειας.....	15
Κεφάλαιο 5.....	17
5.1 Αποτίμηση του ρόλου των Διερμηνέων.....	17
5.2 Αναγκαιότητα βελτίωσης των υποδομών και των σχολών.....	18
5.3 Προσανατολισμός στην εκμάθηση ασιατικών και αραβικών γλωσσών	21
Κεφάλαιο 6.....	22
6.1 Συμπεράσματα	22

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1 Αφίξεις στη Μεσόγειο, Ιανουάριος 2020.....	10
Εικόνα 2 Πρόσφυγες – Μετανάστες στα ελληνικά σύνορα.	13
Εικόνα 3 ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ	19
Εικόνα 4 Συγκέντρωση διαμαρτυρίας και αλληλεγγύης για το προσφυγικό στην Κέρκυρα,Μάιος 2020	23

Κεφάλαιο 1

1.Εισαγωγή

Είναι γεγονός ότι βρισκόμαστε εν μέσω της μεγαλύτερης ίσως προσφυγικής κρίσης στη σύγχρονη ιστορία η οποία γιγαντώθηκε την τελευταία πενταετία με περισσότερους από ένα εκατομμύριο εκτοπισμένους να περνούν τα σύνορα της ΕΕ. Αναμφισβήτητα, οι ροές των προσφύγων προς την Ευρώπη θα συνεχιστούν στους ίδιους και πιο έντονους ρυθμούς εφόσον επιτείνονται οι πόλεμοι και οι συγκρούσεις που προκαλούν την αναγκαστική μετανάστευση από τη Συρία, το Ιράκ, την Παλαιστίνη, τη Λιβύη και άλλες χώρες του Μεσανατολικού ή αφρικανικού χώρου.

Η Ευρώπη έχει περιέλθει σε κατάσταση πανικού, μη μπορώντας να εφαρμόσει μια ενιαία και δίκαιη πολιτική σε όλη την επικράτειά της στις όλο και αυξανόμενες και διαρκείς εισροές μεταναστών και προσφύγων ενώ συνάμα αδυνατεί να διαχειριστεί τις κρίσεις που παρουσιάζονται σχετικά και χρίζουν επείγουσών λύσεων, απαντώντας συνήθως με σπασμωδικές μεροληπτικές κινήσεις. Το κύριο θέμα συζήτησης περιστρέφεται γύρω από την Ελλάδα η οποία αποτελεί τη κύρια πύλη εισόδου προς την Ε.Ε. αλλά και το πιο νοτιοανατολικό σύνορό της με πάνω από το 80% των συνολικών εισροών σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Για να διερευνηθεί εις βάθος το ζήτημα αυτό πρέπει να τεθούν και τα ανάλογα ερωτήματα όπως:

- Ποια είναι η φύση του προβλήματος και τα αίτια αυτού;
- Πρόκειται για μεταναστευτική ή για προσφυγική κρίση;
- Ποιο το ιστορικό και πολιτικό υπόβαθρο της κρίσης αυτής;
- Μπορούμε να διαχωρίσουμε του πρόσφυγες από τους οικονομικούς μετανάστες και τι μέτρα απαιτούνται σε κάθε περίπτωση;
- Ποιο το θεσμικό πλαίσιο σε κάθε περίπτωση και ποια η διαδικασία που ακολουθείται στη χώρα μας;

Κεφάλαιο 2

2.1 Οικονομικοί μετανάστες και πρόσφυγες στην Ευρώπη- Ιστορική Αναδρομή

Το ζήτημα της προσφυγιάς-μετανάστευσης αποτελεί ένα παγκόσμιο, πολυσύνθετο φαινόμενο που σχετίζεται με την ανθρώπινη φύση και παράλληλα διαχρονικό αφού εκτυλίσσεται από την αρχαιότητα έως και σήμερα.

Στα αρχαία χρόνια, γηγενείς εκδιώχθηκαν από τη επικράτεια τους λόγω πολέμων και απαγωγών ή μετανάστευσαν από τη γη τους σε αποικίες που ίδρυσαν. Οι αρχαίοι Έλληνες αποτέλεσαν μια από τις πρώτες μεταναστευτικές φυλές δημιουργώντας τις πρώτες αποικίες στις ακτές της Ιωνίας, της Σικελίας και της Β. Αφρικής και γενικότερα γύρω από τη λεκάνη της Μεσογείου. Αργότερα η εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου ώθησε πολλούς στη μετανάστευση αναζητώντας νέα εδάφη και ευκαιρίες για πλουτισμό. Στα μεσαιωνικά χρόνια εκδιώχθηκαν από τη γη τους λόγω της κατάργησης του εθιμικού δικαίου που τους συνέδεε με αυτήν ή πολέμων. Η άλωση της Πόλης, το 1453μ.Χ., πυροδότησε την αναγκαστική (16-17αι.μ.Χ.) ή την οικειοθελή (17-18αι.μ.Χ.) μετακίνηση ελληνικού πληθυσμού από την τουρκική επικράτεια σε χώρες της Ευρώπης, όπου και διέπρεψαν συμβάλλοντας στην ευρωπαϊκό διαφωτισμό. Έτσι και στο σύγχρονο κόσμο εκδιώκονται από τη καπιταλιστική συσσώρευση ιδιωτικής περιουσίας ή λόγω φυσικών καταστροφών και πολέμων.

Όπως γνωρίζουμε, η Ευρώπη, δεν είναι η πρώτη φορά που έρχεται αντιμέτωπη με μια προσφυγικές κρίσεις. Πιο συγκεκριμένα, οι τραυματικές εμπειρίες των αναγκαστικών μεταναστεύσεων σηματοδοτούν τις αρχές του 20ου αιώνα στην σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία. Ως αποτέλεσμα των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1913), του Α' Παγκοσμίου Πολέμου (1914-1918) και της συνεχούς σύγκρουσης μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας με αποκορύφωμα την καταστροφή της Σμύρνης (1922) και την αναγκαστική ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ τους αργότερα, κυρίως η Ελλάδα και η Ανατολική Ευρώπη δέχθηκε ένα πρωτοφανές κύμα προσφύγων. Περαιτέρω δυσχέρειες σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων στην Ευρώπη εμφανίστηκαν μετά το 1933 όταν ο Αδόλφος Χίτλερ ήρθε στην εξουσία στη Γερμανία. Μόνο το 1933, περίπου 50.000 από τους περίπου 500.000 Γερμανούς Εβραίους προσπάθησαν να εγκαταλείψουν τη Γερμανία. Μέχρι το 1941, μόνο 160.000 Εβραίοι παρέμειναν στη Γερμανία, ανίσχυροι να αποφύγουν τις επερχόμενες θηριωδίες.

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ακόμη μεγαλύτερες πληθυσμιακές μετακινήσεις οδήγησαν στην απόλυτη εθνική ομογενοποίηση της ευρωπαϊκής ηπείρου. Ο αριθμός των προσφύγων-μεταναστών τόσο κατά τη διάρκεια των πολέμων όσο και πριν αυτών ανήλθε σε περίπου 64 εκατομμύρια άτομα. Με το πέρας του πολέμου οι μεταπολεμικοί νικητές θέσπισαν μια άλλη μαζική αναγκαστική μετανάστευση, την απομάκρυνση όλων των γερμανικών πληθυσμών, περίπου 13 έως 14 εκατομμύρια άτομα επέστρεψαν στη Γερμανία από την Πολωνία, την Τσεχοσλοβακία, την Ουγγαρία, τη Γιουγκοσλαβία και αλλού. Οι Πολωνοί

και οι Ουκρανοί αποτέλεσαν τις δύο άλλες μεγάλες ομάδες που υποβλήθηκαν σε ισχυρές ανταλλαγές πληθυσμού στο όνομα της εθνικής ομοιογένειας. Ως αποτέλεσμα αυτών των καταναγκαστικών μεταναστεύσεων, η ευρωπαϊκή ήπειρος μετατράπηκε σε μεγάλο βαθμό σε εθνικά ομοιογενή κράτη απαλλαγμένα από ανεπιθύμητες εθνικές ή θρησκευτικές μειονότητες. ("Refugees or Immigrants? The Migration Crisis in Europe in Historical Perspective", 2016)

Ωστόσο όπως προαναφέρθηκε το προσφυγικό-μεταναστευτικό φαινόμενο δεν επιλύθηκε καθώς εκ νέου κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, τα δύο μέρη της Ευρώπης υιοθέτησαν διαφορετική πολιτική όσον αφορά την κυκλοφορία του πληθυσμού και τη μετανάστευση. Η Δυτική Ευρώπη έγινε πιο θρησκευτική εξαιτίας της πληθώρας θρησκειών των εισερχομένων και διαφοροποιήθηκε εθνικά λόγω της μεγάλης εισροής εργαζομένων από την Αφρική, την Ασία και τη Μέση Ανατολή. Αντιθέτως, η Ανατολική Ευρώπη, ιδίως η Ανατολική-Κεντρική Ευρώπη, παρέμεινε εθνικά ομοιογενής κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Σήμερα, πολλοί πολιτικοί συνεχίζουν να μιλούν για τις χώρες τους ως ομοιογενείς εθνικούς χώρους χωρίς προηγούμενες εμπειρίες θρησκευτικής ή εθνικής ποικιλομορφίας, ανυπόστατο καθώς λησμονείται μια ιστορική περίοδος 70 χρόνων. Παρ' όλα αυτά, οι σοβιετικές χώρες, (ρωσικό μπλοκ), διατήρησαν καθεστώτα κλειστών συνόρων. Χτισμένο το 1961, επίσης, το Τείχος του Βερολίνου έγινε το σύμβολο αυτού του διαχωρισμού μεταξύ Ανατολής και Δύσης, μια ισχυρή μορφή αιχμαλωσίας και τιμωρίας.

Δεν είναι τυχαίο ότι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου ξεκίνησε με τη μαζική έξοδο των Ανατολικών Γερμανών προς τη Δύση το καλοκαίρι του 1989 μετά την απομάκρυνση από τους Ούγγρους του συρματοπλέγματος μεταξύ Αυστρίας και Ουγγαρίας. Στην πραγματικότητα, το 1989 οι Ανατολικοί Ευρωπαίοι επαναστάτησαν, μεταξύ άλλων, κατά του καθεστώτος κλειστών συνόρων και των ταξιδιωτικών ελέγχων. Είναι επομένως πέρα από ειρωνικό το γεγονός ότι η σημερινή κυβέρνηση της Ουγγαρίας, η χώρα που άρχισε να αφαιρεί τους φράκτες το 1989, χτίζει έναν νέο συρματοπλέγμα στην ενοποιημένη Ευρώπη σήμερα.

Αλλά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου δεν έφερε την ειρήνη και την ασφάλεια στην Ευρώπη διότι οι Γιουγκοσλαβικοί πόλεμοι της δεκαετίας του 1990 επέφεραν από τις μεγαλύτερες αναγκαστικές μεταναστεύσεις στην Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και εκατομμύρια πρόσφυγες. Πολλοί από αυτούς που εγκαταστάθηκαν στην Ευρώπη εξέλαβαν μεταχείριση όμοια με τη σημερινή των συριακών προσφύγων. ("Refugees or Immigrants? The Migration Crisis in Europe in Historical Perspective", 2016)

2.1.1 Πρόσφατα ρεύματα προς την Ευρώπη

Δυστυχώς οι μεταναστατευτικές και προσφυγικές ροές έχουν αυξηθεί στην Ευρώπη την τελευταία δεκαετία, επιβαρύνοντας κυρίως τις χώρες του Νότου. Η Ισπανία, η Ελλάδα και η Ιταλία αποτελούν τις κύριες πύλες προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο η Ελλάδα είναι για ακόμα μια φορά εκείνη που θα πρέπει να διαχειριστεί το μεγαλύτερο φορτίο όπως και πριν από περίπου έναν αιώνα μετά την καταστροφή της Σμύρνης που δυστυχώς και τότε λόγω άνισου διαμοιρασμού του πληθυσμιακού φορτίου με την Τουρκία φέρει και πάλι όλο το βάρος. ("Το μεταναστευτικό και η Ευρώπη | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ", 2020)

2.2 Οικονομικοί μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα- Ιστορική Αναδρομή

Η Ελλάδα ιστορικά αποτελούσε χώρα αποδημίας κατά τη περίοδο του 19^{ου} αιώνα προς τα βαλκανικά αστικά κέντρα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και τα παράλια της Μ. Ασίας. Μεσοπολεμικά η ροή εξόδου σημειώνει πτώση. Μεταξύ 1945 και 1977 η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από ένα ακόμη κύμα μαζικής φυγής προς τις Η.Π.Α, τον Καναδά, την Αυστραλία και τη Δυτική Ευρώπη. Η μετάβαση από χώρα αποδημίας σε χώρα υποδοχής μεταναστών εντείνεται κατά τη δεκαετία του '90 ως αποτέλεσμα της κατάρρευσης του ανατολικού μπλοκ. ("Οι μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα (2006-2015): Ένταση και χαρακτηριστικά των παράτυπα εισερχομένων και των αιτούντων άσυλο", 2016)

Πιο συγκεκριμένα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η μετανάστευση προς την Ελλάδα περιορίζεται κυρίως σε εισροές από τα Βαλκάνια, λόγω των Βαλκανικών πολέμων, και στους πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία. Αυτοί ήταν κυρίως ελληνικής καταγωγής και ενσωματώθηκαν ταχύτατα στην ελληνική κοινωνία.

Η Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, αρχίζει να γνωρίζει το πρώτο κύμα μεταναστών προς το εσωτερικό της. Οι πρώτοι μετανάστες που έρχονται είναι Άραβες λόγω της συνεχιζόμενης κρίσης στη Μέση Ανατολή. Παράλληλα παρατηρείται και ένα μεγάλο κύμα φθηνού εργατικού δυναμικού από το Πακιστάν, τις Φιλιππίνες, την Αίγυπτο, το Μαρόκο. (Μουσούρου, 1991).

Η κατάρρευση των σοσιαλιστικών καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και η ακόλουθη πολιτική, οικονομική και κοινωνική κρίση αποτέλεσαν έναν από τους κύριους παράγοντες που ενίσχυσαν τα μεταναστευτικά ρεύματα προς την Ελλάδα. Οι πρώτες μεταναστευτικές ροές από αυτές τις περιοχές παρατηρήθηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του '80. Οι εισροές κορυφώθηκαν μετά τη κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης στα τέλη του '80 και στις αρχές του '90 με τη κατάρρευση του Σοσιαλισμού στην

Αλβανία. Ταυτόχρονα υπήρξαν μεγάλα κύματα Πακιστανών, Ιρακινών, Αιγύπτιων και Νιγηριανών χρησιμοποίησαν στην Ελλάδα ως μέσο προώθησης σε άλλες χώρες. (Ψαράκη, Χατζηδάκη, 2014)

2.2.1 Πρόσφατα ρεύματα προς την Ελλάδα

Στις αρχές του 2000 η Ελλάδα, η Ισπανία και η Ιταλία μετατρέπονται σε χώρες υποδοχής μεταναστών. Η οικονομική και πολιτική κρίση στις χώρες προέλευσης, η ανάπτυξη της παραοικονομίας στην Ελλάδα, η ανάγκη για φτηνό εργατικό δυναμικό, η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας και η δυνατότητά της να λειτουργεί ως πύλη προς άλλες ευρωπαϊκές χώρες ευνοούσε και ευνοεί ακόμη μεταναστευτικές και προσφυγικές κινήσεις. ("Οι μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα (2006-2015): Ένταση και χαρακτηριστικά των παράτυπα εισερχομένων και των αιτούντων άσυλο", 2016)

Ωστόσο κατά τα έτη 2014-16 η Ελλάδα κλήθηκε να διαχειριστεί ένα άνευ προηγουμένου κύμα εισόδου προσφύγων, με κύρια πηγή προέλευσης την διαλυμένη από τον εμφύλιο πόλεμο Συρία. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία περίπου 90,8% αναζητούν άσυλο σε χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης ενώ μόνο το 2,7% να θέλει να πράξει κάτι τέτοιο στην Ελλάδα σύμφωνα με έρευνα της UNHCR. Παρόμοια θεωρείται και κατάσταση του περασμένου έτους με τους πρόσφυγες να προέρχονται από χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση και δεινή οικονομία κυρίως της Μέσης Ανατολής. Η Τουρκία αδυνατώντας άλλη μια φορά να διαχειριστεί το μέγεθος του μεταναστευτικού-προσφυγικού προβλήματος ανοίγει τα σύνορά της προκειμένου να διοχετευτούν προς την Ευρώπη, αδιαφορώντας αν η Ελλάδα μπορεί και αντέχει εκ νέου να έχει το ρόλο του μεσολαβητή και του ενδιάμεσου.

Εικόνα 1

[Mediterranean Sea and land arrivals from January 2020](#)

Κεφάλαιο 3

3.1 Αποσαφήνιση των όρων μετανάστης- πρόσφυγας

Η Ελλάδα ως σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί χώρα πρώτης εισόδου για χιλιάδες παρανόμως εισερχομένους υπηκόους τρίτων χωρών ετησίως. Στο πλαίσιο των «μικτών μεταναστευτικών ροών» οι έννοιες του πρόσφυγα και του μετανάστη δεν είναι πάντοτε διακριτές ιδίως λόγω των εξελίξεων τα τελευταία χρόνια. Πώς λοιπόν αποφασίζουμε ποιος είναι πρόσφυγας και ποιος είναι μετανάστης; Μερικοί

άνθρωποι είναι και τα δύο ενώ άλλοι βρίσκονται μεταξύ των δύο κατηγοριών. Αυτός ο προσδιορισμός καλό θα ήταν να γίνεται σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση αν η διάκριση μεταξύ φτώχειας και συγκρούσεων στον σημερινό κόσμο είναι δυσδιάκριτη βέβαια αυτή είναι και η κύρια αιτία διαχωρισμού μεταξύ των εννοιών μετανάστης και πρόσφυγας. ("Πρόσφυγας ή Μετανάστης ; Η επιλογή των λέξεων έχει σημασία.", 2016)

Σύμφωνα με τους ορισμούς των Ηνωμένων Εθνών και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης από τη μια ως μετανάστης ορίζεται ως το άτομο που βρίσκεται αυτοβούλως μακριά από τη χώρα που γεννήθηκε ή από τη χώρα που έχει την εθνικότητα ή υπηκοότητά του για περισσότερους από 12 μήνες ενώ από την άλλη πρόσφυγας ορίζεται το άτομο που βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του ή του τόπου κατοικίας του, έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων και εξαιτίας αυτού του φόβου δίωξης αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει την προστασία αυτής της χώρας ή την επιστροφή σε αυτήν», (Σύμβαση της Γενεύης, 1951, άρ. 1)

Κεφάλαιο 4

4.1 Ακολουθούμενη διαδικασία στην Ελλάδα

Από τη στιγμή που κάποιος εισέρχεται στη χώρα μας συλλαμβάνεται στα χερσαία σύνορα και οδηγείται στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής, που βρίσκεται στο Φυλάκιο του Έβρου. Το ΚΕ.Π.Υ είναι ένα κέντρο κλειστό, οι άνθρωποι δηλαδή βρίσκονται υπό κράτηση έως ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες πρώτης καταγραφής. Οι διαδικασίες αυτές είναι η εξακρίβωση της ταυτότητας και της εθνικότητας τους συλληφθέντος, η καταγραφή και η δακτυλοσκόπηση. Μέσα από την προσωπική συνέντευξη, παρουσία κατάλληλου διερμηνέα, εξακριβώνεται η αξιοπιστία του αιτούντος και η ακρίβεια των δηλώσεών του. Εφόσον οι αιτούντες άσυλο δε φέρουν ή καταστρέφουν ή εξαφανίζουν τα ατομικά τους έγγραφα, η καταγραφή των στοιχείων τους γίνεται κατά δήλωσή τους, κάτι που συμβαίνει στην συντριπτική πλειονότητα των υποβληθέντων αιτημάτων ασύλου, γεγονός για το οποίο έχει δεχθεί αρνητική κριτική για τη μη διευκόλυνση της πρόσβασης των αιτούντων άσυλο στη διαδικασία ασύλου. Έπειτα παρέχονται ψυχοκοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες, γίνεται ενημέρωση στους καταγραφέντες για τη διεθνή προστασία στην Ελλάδα, για το δικαίωμά τους δηλαδή να καταθέσουν αίτημα ασύλου, καθώς επίσης και ενημέρωση για άλλες διαδικασίες όπως είναι η δυνατότητα ένταξής τους σε προγράμματα οικειοθελούς επαναπατρισμού. Στα νησιά η πρώτη και βασική καταγραφή πραγματοποιείται από το Λιμενικό Σώμα σε

συνεργασία με τις δυνάμεις της FRONTEX, εξαίρεση αποτελεί το νησί της Λέσβου όπου λειτουργεί το ΚΕ.Π.Υ στη Μόρια. Στο τέλος παραπέμπονται στις κατάλληλες δομές, αν υπάρχουν ή στην Αρμόδια Υπηρεσία, που κατά περίπτωση μπορεί να είναι η Υπηρεσία Ασύλου ή η Αστυνομία. Στην περίπτωση που ο εισερχόμενος δεν έχει δικαίωμα μόνιμης διαμονής και δεν έχει υποβάλλει αίτημα ασύλου παραπέμπεται στην Αστυνομία με σκοπό την απέλαση. (Πιο γρήγορα οι ταυτοποιήσεις προσφύγων στα νησιά, 2015)

Στη παρούσα συγκυρία που διανύουμε, με τη προσφυγική κρίση στο ξενίθ, μια νέα εξέλιξη υπάρχει όσο αφορά τους υπηκόους από τη Συρία που συλλαμβάνονται στα ελληνικά σύνορα. Στους Σύριους πρόσφυγες, πλέον, δεν εκδίδεται απόφαση απέλασης γιατί εκ των προτέρων δεν απελαύνονται αντ' αυτού εκδίδεται ένα πιστοποιητικό μη απέλασης για ανθρωπιστικούς λόγους. (Πιο γρήγορα οι ταυτοποιήσεις προσφύγων στα νησιά, 2015) Ποιο είναι όμως το νομοθετικό πλαίσιο για την παροχή της ελληνικής ιθαγένειας, έχει διευρυνθεί τα τελευταία χρόνια και ποιοι οι αρμόδιοι φορείς;

4.2 Αρμόδιοι φορείς, Υπηρεσίες και Οργανώσεις

Η Υπηρεσία Ασύλου θεσπίστηκε με τον νόμο 3907/2011 και αποτελεί την πρώτη αυτόνομη δομή της χώρας με κύριο μέλημα την εξέταση των αιτημάτων ασύλου. Παραλαμβάνει, εξετάζει και αποφασίζει, βάσει της εθνικής νομοθεσίας και των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, για τα αιτήματα ασύλου που υποβάλλονται στην Ελλάδα. Επίσης, παρέχει την διοικητική υποστήριξη στην νέα Αρχή Προσφυγών που ιδρύθηκε επίσης με τον νόμο 3907/2011 και εξετάζει δευτερευόντως τα προσφυγικά αιτήματα της διεθνούς προστασίας που απορρίφθηκαν σε πρώτο βαθμό. ("Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου", 2020)

Η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής είναι μια αυτοτελής υπηρεσία που υπάγεται απευθείας στον Αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης - τομέας Μεταναστευτικής Πολιτικής. Κύριο μέλημά της αποτελεί η αποτελεσματική διαχείριση και υπαγωγή σε διαδικασίες πρώτης υποδοχής των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παρανόμως στη χώρα μας. Αποτελείται από την κεντρική και τις περιφερειακές υπηρεσίες πρώτης υποδοχής. Οι περιφερειακές υπηρεσίες πρώτης υποδοχής είναι τα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ.), οι έκτακτες και οι κινητές μονάδες πρώτης υποδοχής. Τόσο τα ΚΕ.Π.Υ όσο και οι κινητές μονάδες αναλαμβάνουν την καταγραφή των παράνομα εισερχομένων, την ταυτοποίηση της ιθαγένειάς τους, τον ιατρικό έλεγχο και την ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Το κυριότερο όμως είναι ότι σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας διενεργεί τις Ανοιχτές Δομές προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας. Η συνεργασία αυτή οδήγησε στη δημιουργία του Συντονιστικού Κέντρου Διαχείρισης της Προσφυγικής Κρίσης. ("Υπηρεσία ΥΠΥΤ | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου", 2020)

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΠΕΘΑ), μέσω του Κεντρικού Συντονιστικού Οργάνου Διαχείρισης του Προσφυγικού (ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π) και των αντίστοιχων Τοπικών Συντονιστικών (ΤΟ.Σ.Κ.Ε.Δ.Π) προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την ίδρυση, την κατασκευή και συντήρηση Κέντρων Πρώτης Υποδοχής και των Ανοιχτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας και σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Ασύλου και Πρώτης Υποδοχής διευθύνει και συντονίζει τις λοιπές δημόσιες υπηρεσίες και αρχές, κοινωνικούς φορείς και ΜΚΟ. (Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, 2016)

Πέρα από την Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα σε συνεργασία με την Ελληνική Ακτοφυλακή και το Τμήμα Προστασίας Θαλάσσιων Συνόρων αφού συλλάβει τους παράνομα εισερχομένους μετανάστες

στα θαλάσσια σύνορα της χώρας προχωράει σε μια πρώτη καταγραφή των στοιχείων τους και έπειτα τους παραπέμπει στην Ελληνική Αστυνομία. Επίσης το Λιμενικό αναλαμβάνει τη διάσωση όσων βρίσκονται (νόμιμα ή παράνομα) στη

θαλάσσια επικράτειά μας σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982).

Εικόνα 2 [Πρόσφυγες – Μετανάστες στα ελληνικά σύνορα.](#)

Ένας από τους πιο εξειδικευμένους διεθνείς οργανισμούς είναι η FRONTEX που δημιουργήθηκε το 2004 με την αρμοδιότητα του ελέγχου και της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. Κύριο μέλημα των

επιχειρήσεων της είναι η καταστολή της παράνομης μετανάστευσης. Αν και οι τακτικές ελέγχου των συνόρων αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, ο ρόλος της FRONTEX επικεντρώνεται στον συντονισμό με επιπλέον εμπειρογνώμονες και τεχνικό εξοπλισμό στις παραμεθόριες περιοχές. Η FRONTEX ενισχύει επίσης την ικανότητα των κρατών μελών σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με τον έλεγχο των συνόρων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών. Όσο αφορά τη καταγραφή των στοιχείων των συλληφθέντων, η FRONTEX κάνει μια πρώτη καταγραφή κατά τη σύλληψη σε συνεργασία με το λιμενικό. Ο ρόλος της την τελευταία διετία στην Ελλάδα είναι ενισχυθεί λόγω της αύξησης των προσφυγικών ροών. Επίσης η FRONTEX λειτουργεί βοηθητικά σε περιπτώσεις επαναπατρισμού. ("Structure", 2020)

Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους πρόσφυγες. Ο οργανισμός δημιουργήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και άρχισε να λειτουργεί το 1951, με έδρα τη Γενεύη, βοηθώντας αρχικά περισσότερους από ένα εκατομμύριο Ευρωπαίους πρόσφυγες κατά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην Ελλάδα λειτουργεί από το 1952 και συνεργάζεται με τις αρχές, με Μ.Κ.Ο και άλλες οργανώσεις. Σε αυτή δεν περιλαμβάνονται μόνο πρόσφυγες αλλά και ομάδες ανθρώπων, όπως αιτούντες άσυλο, επαναπατριζόμενοι πρόσφυγες και άτομα εκτοπισμένα μέσα στις ίδιες τους τις χώρες. Κλιμάκιο της Υ.Α. βρίσκεται σε συνεργασία με Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής με σκοπό να συνδράμει στις νέες αφίξεις στον Έβρο, στα νησιά του Αιγαίου και στα Δωδεκάνησα. Υποστηρικτικά στις διαδικασίες πρώτης υποδοχής συνδράμει επιχειρησιακά, παρέχει διερμηνεία, διανέμει διατροφικά είδη και ήδη ρουχισμού. ("Ποιοι είμαστε - UNHCR Ελλάδα", 2000)

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM/ ΔΟΜ) ιδρύθηκε το 1951, πρόκειται για έναν διακυβερνητικό οργανισμό προσανατολισμένο στη προώθηση της νόμιμης και με ανθρωπιστικούς όρους μετανάστευσης σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω της κάλυψης των αναγκών των κυβερνήσεων και των μεταναστών για πολιτικές και προγράμματα σχετικά με τη μετανάστευση. Εκτός αυτού σε συνεργασία με την Ελληνική Κυβέρνηση αλλά και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πραγματοποιεί δράσεις με σκοπό την ομαλή κοινωνική και εργασιακή ένταξη των μεταναστών, την καταπολέμηση των φαινομένων ρατσισμού και της ξενοφοβίας στην ελληνική κοινωνία, την καταπολέμηση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και την παροχή δυνατότητας εθελοντικής επιστροφής. ("Επείγουσα βοήθεια για την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στην Ελληνική Επικράτεια", 2016)

Ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα σχετίζεται με τη δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων των οποίων η δράση έχει ενταθεί την τελευταία δεκαετία λόγω της προσφυγικής κρίσης. Οι αδυναμίες του συστήματος, η αδιαφορία του κράτους και των δομών του οδήγησαν στη δημιουργία αυτό-οργανωμένων δομών και στη πρωτοβουλία από ΜΚΟ να διευθετήσουν τη κατάσταση. Μια κοινή παραδοχή είναι πως χωρίς τη βοήθεια εθελοντών, η κατάσταση στα ελληνικά νησιά θα είχε πάρει τραγικές διαστάσεις τόσο όσον αφορά τα

ναυάγια όσο και τη φροντίδα των εισερχομένων. Το γεγονός όμως ότι αν και λειτουργούν 81 ΜΚΟ στα νησιά, μόνο οι 30 έχουν εγγραφεί στα μητρώα των τοπικών αρχών. Το ζήτημα της δράσης των ΜΚΟ δημιουργήθηκε στο τέλος του 2015 με αφορμή δημοσιεύματα των ξένων και εγχώριων ΜΜΕ που έθιγαν τη δράση των ξένων εθελοντών στα νησιά. Η κυβέρνηση, στις επιταγές της ΕΕ, έδωσε δικαιοδοσία στους συνοριοφύλακες της FRONTEX καθώς και της ΕΛ.ΑΣ. και του Λιμενικού, να διενεργούν ελέγχους σε εθελοντές που δεν είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα και να προχωρούν σε προσαγωγές και συλλήψεις με την κατηγορία της «απόπειρας παροχής βοήθειας σε αλλοδαπούς για παράνομη είσοδο στην ελληνική επικράτεια».

Το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης - τομέας Μεταναστευτικής Πολιτικής- σε συνεργασία με το ΚΕΔΕ (Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας) συνέστησε επιτροπή για την αντιμετώπιση του προσφυγικού – μεταναστευτικού ζητήματος. Μια από τις πρώτες αρμοδιότητες της επιτροπής είναι ο έλεγχος των 81 ΜΚΟ και απαιτήθηκε από αυτές η κατάθεση καταστατικού λειτουργίας ενώ στόχευση αποτελεί η συνέχιση της λειτουργίας μόνο των εγκεκριμένων ΜΚΟ, υπό τις οδηγίες και τις κατευθύνσεις της επιτροπής.

4.3 Θεσμικό πλαίσιο

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80 το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο για τη μετανάστευση περιοριζόταν στο Νόμο 4310/1929 που αφορούσε τη ρύθμιση της μαζικής άφιξης προσφύγων της Μικρασιατικής Καταστροφής και ονομάζεται «Εγκατάσταση και Κινητικότητα των αλλοδαπών στην Ελλάδα, αστυνομικός έλεγχος διαβατηρίων, απελάσεις και μετακινήσεις- μεταθέσεις». Η μαζική εισροή μεταναστών όμως μετά το 1989 δημιούργησε την ανάγκη ενός νέου νομοθετικού πλαισίου για τη μετανάστευση και οδήγησε στο Νόμο 1975/1991 με τίτλο «Είσοδος- έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις» τον οποίο ακολούθησαν και δυο Προεδρικά Διατάγματα το 1997 και το 1998. Ο νόμος αυτός καθώς και τα δύο προεδρικά διατάγματα είχαν κυρίως κατασταλτικό χαρακτήρα και όριζαν πως τον έλεγχο των μεταναστών αποκτά ο στρατός και η αστυνομία. Βασικός τους στόχος ήταν η διάκριση μεταξύ νόμιμων και μη μεταναστών. Επίσης αποφασίζεται η θέσπιση ποινής φυλάκισης έως πέντε ετών σε όποιον προσπαθήσει να εισέλθει παράτυπα στην Ελλάδα. (Κολοβός, 2014)

4.3.1 Απόκτηση Ελληνικής Ιθαγένειας

Το 2001 εισάγεται ο Νόμος 2910/2001 με τίτλο «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στη Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής Ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις» τον οποίο ακολούθησαν και άλλοι συμπληρωματικοί νόμοι (3103/2002, 3146/2003, 3242/2004 κ.ά.) Βασικά χαρακτηριστικά του Νόμου ήταν η μεταφορά των αρμοδιοτήτων από την αστυνομία στο Υπουργείο Εσωτερικών και στη τοπική αυτοδιοίκηση (ΚΕΜΟ, 2004, 234) και η ένταξη των μεταναστών στα συστήματα υγείας, παιδείας, δικαιοσύνης, κοινωνικής προστασίας και εργασίας (Κοντιάδης & Παπαθεοδώρου, 2007). Τέλος, αποφασίζεται η μείωση του απαιτούμενου χρόνου διαμονής για ένα μετανάστη σε 2 χρόνια, προκειμένου να αποκτήσει το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση. (Καλοφωλιάς, 2011)

Το 2005 θεσμοθετείται ο νόμος με τίτλο « Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (3386/2005) που συνοψίζεται στο τρίπτυχο νομιμότητας, ασφάλειας δικαιωμάτων και κοινωνικής ένταξης. Βασικό χαρακτηριστικό του νόμου είναι η σύσταση του «Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης» το οποίο θα προωθήσει την ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών ενώ αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα, τη πολιτισμική διαφορετικότητα και την ίση μεταχείριση σε κάθε πτυχή της κοινωνικής και οικονομικής ζωής των μεταναστών (ΕΚΚΕ, 2008, 34). Γίνεται ενσωμάτωση της κοινοτικής οδηγίας 2003/86 για την οικογενειακή επανένωση των μεταναστών όπως και της κοινοτικής οδηγίας 2003/109 για τη χορήγηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος αλλοδαπού. Παράλληλα προβλέπονται βαρύτατες ποινικές και οικονομικές κυρώσεις σε όσους βοηθούν παράτυπους μετανάστες που διαμένουν στη χώρα. (Κολοβός, 2014)

Ο νόμος με τίτλο «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης» (Ν.3536/2007) αποσκοπούσε στη διευκόλυνση της διαδικασίας νομιμοποίησης μειώνοντας τη γραφειοκρατία, η διευκόλυνση της διαμονής των αλλοδαπών στην Ελλάδα και η σύσταση της Εθνικής Επιτροπής για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

Το 2012 ψηφίζεται ο Ν. 3838/2010 με τις προϋποθέσεις απόκτησης Ελληνικής ιθαγένειας. «Με τον συγκεκριμένο νόμο γίνεται τροποποίηση του κώδικα Ελληνικής ιθαγένειας. Τα παιδιά μεταναστών αποκτούν την Ελληνική ιθαγένεια με την γέννησή τους στην Ελλάδα στην περίπτωση που και οι δύο γονείς διαμένουν στην Ελλάδα για τουλάχιστον 5 συνεχόμενα έτη. Επίσης την δικαιούνται όσα παιδιά αλλοδαπών έχουν φοιτήσει τουλάχιστον 6 χρόνια σε ελληνικό σχολείο. Απαραίτητη προϋπόθεση για όσους αλλοδαπούς επιθυμούν απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας είναι η νόμιμη διαμονή τους στη χώρα για επτά συνεχόμενα έτη, η ύπαρξη λευκού ποινικού μητρώου, η γνώση της ελληνικής γλώσσας, η ομαλή ένταξή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας καθώς επίσης και η εξοικείωση τους με τους θεσμούς

του κράτους.» (Καλοφωλιάς, 2011) Το 2007, παρουσιάστηκε από το υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ), το «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την ομαλή προσαρμογή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ελληνική Επικράτεια», με την επωνυμία «Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ». «Η ολοκλήρωση του Προγράμματος συμπίπτει με τη δημιουργία της “Γενικής Διεύθυνσης Μεταναστευτικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ένταξης” στο Υπουργείο Εσωτερικών. Οι αρμοδιότητές της θα είναι να συμμετέχει στο σχεδιασμό της μεταναστευτικής πολιτικής του κράτους σε θέματα που αφορούν την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών που βρίσκονται στη χώρα. Το Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ, έχει σαν στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. (capital.gr, 2007) Το 2011 με το Ν. 3907/2011 θεσπίστηκε η «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ» σχετικά με τους κοινούς κανόνες και τις διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη - μέλη για την επιστροφή όσων μένουν παράτυπα στη χώρα. Μέσα στον νόμο υπάρχει η πρόβλεψη εθελούσιας επιστροφής του μετανάστη. (Κολοβός, 2014) Το 2013 εισάγεται ο «Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας» με τον οποίο παρέχεται στους εγκατεστημένους μετανάστες στη χώρα μας να προωθηθούν σε μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα. (Κολοβός, 2014) Επίσης, εισάγονται νέες διατάξεις για την είσοδο και διαμονή αλλοδαπών με σκοπό επενδυτικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες. Υιοθετούνται διατάξεις που λαμβάνουν υπ' όψη την οικονομική κρίση. Τέλος οι μετανάστες δεύτερης γενιάς αντιμετωπίζονται ευνοϊκότερα. (Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας, 2013).

Κεφάλαιο 5

5.1 Αποτίμηση του ρόλου των Διερμηνέων

Δεν χωρά αμφιβολία πως ένας άνθρωπος που βιώνει την προσφυγική εμπειρία, όχι μόνο έχει χάσει την πατρίδα του, αλλά συχνά και την ικανότητα να επικοινωνεί στη γλώσσα του ,επομένως ο επαγγελματίας που υποστηρίζει πρόσφυγες απαραίτητο θα ήταν να διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα κοινωνικά και γλωσσικά και συγχρόνως την εμπειρία ώστε να αναπτύξει μια σχέση συνεργασίας μαζί του, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακριβής, άμεση και αποτελεσματική επικοινωνία. Όπως λοιπόν γίνεται αντιληπτό χωρίς τον διερμηνέα δεν υπάρχει επικοινωνία αφού εξειδικευμένα μόνο αυτός μπορεί να παρέχει σημαντικές πληροφορίες και να συμβάλλει ενεργά στην φροντίδα και υποστήριξη που παρέχεται στον εξυπηρετούμενο. Ιδιαίτερα στα σημεία εισόδου, όπου υπάρχει έλλειψη διερμηνέων, ενημέρωσης και νομικής συνδρομής, το δικαίωμα στην απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου δεν είναι δεδομένο. ("Ψυχοκοινωνικές διαστάσεις της προσφυγικής συνθήκης", 2019)

Βέβαια για την εύρεση του κατάλληλου διερμηνέα ακολουθείται μια διαδικασία. Αρχικά προκειμένου να βρεθεί το κατάλληλο άτομο, είναι χρήσιμο να εντοπιστεί η μητρική γλώσσα του εξυπηρετούμενου. Επίσης, καλό θα ήταν να λαμβάνεται υπόψη η εθνικότητα, η θρησκεία, η εκπαίδευση και η μόρφωση το εξυπηρετούμενου, καθώς και το ιστορικό μετανάστευσής του και η πολιτική κατάσταση στη χώρα καταγωγής του. Αναγκαίο θα ήταν να ληφθεί υπόψη και η προτίμηση του εξυπηρετούμενου όσον αφορά τον διερμηνέα, όσον αφορά στο φύλο, τη διάλεκτο, τη χώρα καταγωγής και την εθνικότητά του. Το επόμενο βήμα είναι η ενημέρωση του γλωσσικού διευκολυντή σχετικά με τον εξυπηρετούμενο (φύλο, ηλικία, χώρα προέλευσης, γλώσσα, λόγος προσέλευσης στην υπηρεσία κλπ.) καθώς και για οποιονδήποτε άλλον μπορεί να συμμετέχει στη συνάντηση και φυσικά για τον σκοπό της συνάντησης, τι ερωτήσεις θα γίνουν και τι πληροφορίες χρειάζεται να συγκεντρωθούν. Επίσης, είναι σημαντικό να κατανοήσει τι αναμένεται από αυτόν κατά τη διάρκεια της συνάντησης π.χ. ποιο τρόπο διερμηνείας πρέπει να ακολουθήσει (ταυτόχρονη ή διαδοχική), πού θα καθίσει, ποιος θα κάνει τις συστάσεις, αν θα πρέπει να προσέξει κάτι σε σχέση με τη συμπεριφορά του πρόσφυγα για τον οποίο θα κάνει τη διερμηνεία (π.χ., επιθετική συμπεριφορά, όχι καλή ροή στον λόγο, κλπ. λόγω ύπαρξης προβλήματος ψυχικής υγείας) ή οτιδήποτε άλλο κρίνεται σημαντικό να γνωρίζει, δημιουργώντας μια ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης, αλληλεγγύης ή αλληλοβοήθειας και ταυτοχρόνως διατηρώντας ουδετερότητα και μη επικριτική στάση. ("Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευση", 2014)

5.2 Αναγκαιότητα βελτίωσης των υποδομών και των σχολών

Ως φοιτήτρια στο ένα κι δυστυχώς μοναδικό τμήμα στην Ελλάδα που εξειδικεύεται πάνω στον τομέα της Μετάφρασης και της Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου θα ήθελα να αναφέρω το ζήτημα της έλλειψης τόσο μεταφραστών όσο και διερμηνέων. Σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Αγγλία και η Γαλλία υπάρχουν πλείστα τμήματα που ειδικεύονται στον τομέα αυτό. Όπως για παράδειγμα στην Αγγλία το Πανεπιστήμιο του Warwick που ειδικεύεται στις Μεταφραστικές Σπουδές, το London Metropolitan University με κατεύθυνση τη μετάφραση, το Middlesex University με αντικείμενο τη Θεωρία και Πρακτική της Μετάφρασης, το University of Surrey με μάστερ στην μετάφραση και διερμηνεία ενώ αντίστοιχα υπάρχουν και στη Γαλλία όπως το Université Montpellier με προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές αναφερόμενες στην Ελληνική Λογοτεχνία -Γλώσσα, το ITIRI – Institut de Traducteurs, d'Interprètes et de Relations Internationales – Université de Strasbourg με πυρήνα ενασχόλησης την επαγγελματική μετάφραση ανά τομέα αλλά και την οπτικοακουστική μετάφραση κ.α. Όλα τα προαναφερθέντα

πανεπιστήμια θέτουν ως όρο εγγραφής τη γνώση τουλάχιστον τριών γλωσσών και μάλιστα σε άριστο επίπεδο. (Μεταπτυχιακές Σχολές Μετάφρασης σε Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία και Ιταλία, 2010)

Εκτός του Ιόνιου Πανεπιστήμιου που αποτελεί το μόνο κρατικό και προπτυχιακό πανεπιστήμιο στη χώρα μας κάποιος μπορεί να ασχοληθεί με τη μετάφραση κάνοντας μεταπτυχιακό είτε στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών πάνω στη Μετάφραση – Μεταφρασεολογία και είτε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με ενασχόληση τη μετάφραση και τη διερμηνεία. Τέλος, υπάρχουν και ιδιωτικές σχολές προς αυτή την κατεύθυνση όπως το ΙΕΚ Ξυνή, το Ελληνό-Αμερικανικό κολέγιο, το City Unity College κ.α.

Η κύρια οργάνωση, που συνδράμει άμεσα και εμφανώς προς την κατεύθυνση βελτίωσης των υπαρχουσών συνθηκών τόσο για τους πρόσφυγες-μετανάστες όσο και για τους μεταφραστές-διερμηνείς, είναι η ΜΕΤΑδραση. Ιδρύθηκε το 2009-2010 και αποτελεί οργάνωση της Κοινωνίας των Πολιτών και επιχειρησιακός εταίρος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους, με πρωταρχικό μέλημα να καλύψει τα μακροχρόνια κενά στην υποδοχή και ένταξη των προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα. Οι δράσεις της είναι καινοτόμες και εστιάζονται στη διερμηνεία και διαπολιτισμική διαμεσολάβηση, προστασία ασυνόδευτων παιδιών και άλλων ευάλωτων ομάδων, εκπαίδευση και ένταξη. Επί της ουσίας συμβάλει σε τομείς οι οποίοι δεν καλύπτονται επαρκώς από τους αρμόδιους φορείς, με την υλοποίηση των παρακάτω δράσεων:

- Κατάρτιση διερμηνέων μέσω δωρεάν σεμιναρίων σε περισσότερες από 46 γλώσσες και διαλέκτους
- Παροχή υπηρεσιών διερμηνείας σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ασύλου και σε όλη τη χώρα
- Νομική στήριξη σε αιτούντες άσυλο, αναγνώριση και πιστοποίηση θυμάτων βασανιστηρίων
- Διανομή και συλλογή ανθρωπιστικού υλικού
- Προστασία ασυνόδευτων ανηλίκων και ευάλωτων ομάδων από τα κέντρα κράτησης σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας
- Παροχή δωρεάν μαθημάτων μέσω του προγράμματος HELIOS για εκμάθηση ελληνικών και αμειβόμενη μαθητεία για ενήλικες. (υγείας, 2020)

Εικόνα 3 [ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ](#)

Από τον Μάρτιο του 2018, με την πολύτιμη στήριξη του Τμήματος Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ECHO), ξεκίνησε την παροχή διερμηνείας με συστηματική παρουσία σε 10 νοσοκομεία της ενδοχώρας, ενώ έχουν καλυφθεί έκτακτα περιστατικά σε περισσότερα από 70 νοσοκομεία ακόμα, είτε με φυσική παρουσία διερμηνέα ή μέσω τηλεφώνου. Από τον Ιανουάριο του 2019, η ΜΕΤΑδραση εφαρμόζει μια καινοτόμο τεχνική της τηλεδιάσκεψης παρέχοντας 50 ενέργειες διερμηνείας μέσω τηλεδιάσκεψης για έκτακτα περιστατικά. Διερμηνεία μέσω τηλεδιάσκεψης χρησιμοποιείται επίσης στην παρακολούθηση ιατρικών περιπτώσεων όπως, για γυναικολογική φροντίδα ή για ασθενείς σε μετεγχειρητικό στάδιο. Σήμερα, το πρόγραμμα παροχής υπηρεσιών διερμηνείας σε φορείς υγείας και νοσοκομεία υλοποιείται με τη στήριξη της Γενικής Διεύθυνσης Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG HOME) και του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ). (υγείας, 2020)

Βέβαια όπως γίνεται αντιληπτό, η ανάγκη για αύξηση του αριθμού των σχολών αλλά για βελτίωση των ήδη υπάρχουσών δομών είναι επιτακτική και άμεση αφού στην πλειονότητά τους ειδικά τα κρατικά τμήματα της χώρας μας λειτουργούν εδώ και τουλάχιστον 3 δεκαετίες στις ίδιες εγκαταστάσεις και με τα ίδια τεχνολογικά-εκπαιδευτικά μέσα. Αν και σημειώθηκαν κάποια βήματα σε θετική κατεύθυνση τα τελευταία χρόνια, κυρίως λόγω διαθέσιμων κονδυλίων από την Ευρωπαϊκή Ένωση και της νομοθεσίας που επιβάλλει την παροχή τέτοιων υπηρεσιών ωστόσο, αυτές οι προσπάθειες φαίνονται κατακερματισμένες και αιωρούμενες στο κενό, όσον αφορά μια συνέχεια και συνέπεια στην παροχή τους. Όσο ο αριθμός των προσφύγων παγκοσμίως αλλά και η ανάγκη για διερμηνείς και μεταφραστές ειδικά καταρτισμένους πληθύνεται τόσο πρέπει το κράτος να μεριμνά και να αφυπνίζεται ώστε να παρέχει τα ανάλογα κονδύλια για την βελτιστοποίησή τους. (Σπουδές στη μετάφραση στην Ελλάδα και το εξωτερικό, 2016)

5.3 Προσανατολισμός στην εκμάθηση ασιατικών και αραβικών γλωσσών

Όσον αφορά της λειτουργούσες σχολές στην Ελλάδα πρέπει να σημειωθεί πως σε κρατικό επίπεδο μόνο μια σχολή βρίσκεται σε θέση να καταρτίζει επαγγελματίες με μεσανατολικές γλώσσες εργασίας. Πρόκειται για το Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του ΕΚΠΑ.

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια στροφή προς την εκμάθηση δυτικό-ευρωπαϊκών γλωσσών κυρίως των Αγγλικών, των Γαλλικών και των Γερμανικών λόγω ευκολίας, χρησιμότητας και βιοπορισμού. Για αυτό και υπάρχουν και πλείστα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα προς την κατεύθυνση αυτή. Ως Έλληνες προτιμούμε σε συντριπτική πλειοψηφία να γνωρίσουμε τη γλώσσα, τη νοοτροπία, τα ήθη και τα έθιμα χωρών της Ευρώπης παρά να εντρυφήσουμε στον πολιτισμό και τη γλώσσα της Μέσης Ανατολής εξαιτίας των περιορισμένων διαύλων επικοινωνίας, των πολιτισμικών και εθνικών ταμπού ως επί το πλείστον και έπειτα για λόγους επαγγελματικούς και γεωγραφικούς. Λησμονώντας την χρησιμότητα γλωσσών όπως των Τουρκικών και Αραβικών επικεντρωνόμαστε στο γεγονός ότι μόνο μια μικρή πληθυσμιακά ομάδα τις ομιλεί και στη δυσκολία εκμάθής τους με συνέπεια τη μη ένταξή τους στις πλέον σημαντικές και αναγκαίες γλώσσες προκειμένου να δοθεί λύση στο μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα.

Καλό θα ήταν λοιπόν, εφόσον η Ελλάδα αποτελεί το σταυροδρόμι μεταξύ των τριών ηπείρων, Ασίας, Ευρώπης και Αφρικής, γειτνιάζει με την Τουρκία με την οποία και υφίσταται μια μακράς διάρκειας πολιτισμική συνύπαρξη και οικονομική δραστηριότητα και εξαιτίας της ύπαρξης αξιοσημείωτων ασιατικών πληθυσμιακών κοινοτήτων, πρώτοι εμείς να αποτελέσουμε τον πυρήνα ώστε η εκμάθηση μεσανατολικών γλωσσών να επανέλθει στο προσκήνιο με κίνητρο την ανθρωπιστική αλλά και επαγγελματική αποκατάσταση. Γιατί σε μία χώρα όπως η Ελλάδα που υποφέρει από ανεργία όταν σου ανοίγει την πόρτα ο γείτονας σου και σου δίνει την ευκαιρία να εργαστείς, να δημιουργήσεις, να δείξεις τις ικανότητές σου όχι μόνο στο σπίτι του αλλά και στο δικό σου, την αρπάζεις δίχως δεύτερες σκέψεις. (Γιατί να Μάθω Τουρκικά, 2020)

Κεφάλαιο 6

6.1 Συμπεράσματα

Δυστυχώς το μεγάλο μεταναστευτικό κύμα, που κατευθύνεται κυρίως στις χώρες της Ευρώπης είναι μια παγκόσμια πραγματικότητα που σχετίζεται με ζητήματα οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής φύσεως. Οι συμφωνίες στήριξης με τις χώρες από τις οποίες προέρχεται το μεταναστευτικό κύμα, καθώς και οι συμφωνίες εισδοχής εκ νέου σε όμορες χώρες ή σε χώρες προέλευσης, μπορούν να το περιορίσουν όχι όμως και να το εξαλείψουν. Όσον αφορά την χώρα μας, είναι πρακτικώς αδύνατο να κλείσει τα σύνορά της διότι σε περίπτωση που κάτι τέτοιο συμβεί θα προκληθεί αλλαγή στις διόδους έλευσης και εξόδου. Το «σφράγισμα» των συνόρων μιας χώρας, με την έννοια του αποκλεισμού δυνατότητας εισόδου σε οποιονδήποτε προσπαθεί να εισέλθει παράτυπα, προσκρούει στο Διεθνές Δίκαιο και στην ελληνική νομοθεσία που έχει υιοθετηθεί.

Είναι λοιπόν προτιμότερο αντί να εξετάζουμε το πιθανό σενάριο για κλείσιμο των ελληνικών συνόρων, να χαραχθεί μια κοινή πολιτική ορθής διαχείρισης των αφίξεων, καθώς και να ληφθούν μέτρα αυστηρότερου ελέγχου των συνόρων. Παράλληλα, θα πρέπει η ΕΕ και τα κράτη μέλη της, να θεσπίσουν μηχανισμούς που θα λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και τα δικαιώματα όσων προσπαθούν να εισέλθουν σε μια χώρα παράτυπα και χρήζουν διεθνούς προστασίας. Βάσει των προαναφερθέντων έχει γίνει όμως αντιληπτό από όλους πως δεν υπάρχουν εύκολες και άμεσες λύσεις για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της παράτυπης μετανάστευσης ούτε και οι κατάλληλες δομές και οικονομικοί πόροι.

Ορισμένα ενδεικτικά μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να συντελέσουν στην ομαλή και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου είναι:

- Να δοθεί άσυλο στους πρόσφυγες και σε όλους εκείνους που χρήζουν διεθνούς προστασίας, μέσω μια αποτελεσματικής διαδικασίας που θα επιτρέπει την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου.
- Οι μετανάστες από τρίτες χώρες που διαμένουν νόμιμα στη χώρα μας να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία με παράλληλη ενθάρρυνση για επιστροφή των μεταναστών στις χώρες καταγωγής ή προέλευσης τους μέσω της παροχής κινήτρων. Στην περίπτωση αναγκαστικών επιστροφών όσων μεταναστών δε χρήζουν διεθνούς προστασίας, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν θα επιστρέφουν σε χώρα όπου κινδυνεύει η ζωή τους αφού η παράτυπη μετανάστευση δεν αποτελεί μόνο ελληνικό πρόβλημα αλλά πρόβλημα ολόκληρης της Ευρωπαϊκής
- Οι κρατικοί μηχανισμοί να εντείνουν τις προσπάθειές τους ώστε οι παρεχόμενοι οικονομικοί πόροι από την ΕΕ να διοχετεύονται ώστε να βελτιστοποιηθούν τα κρατικά και ιδιωτικά ιδρύματα και

ειδικά εκείνα που ασχολούνται με την μετάφραση και τη διερμηνεία. Κοντά σε αυτό δεν πρέπει να αμεληθεί και η δημιουργία περισσότερων ιδρυμάτων που θα είναι σε θέση να παρέχουν εξειδίκευση στις μεσανατολικές γλώσσες και διαλέκτους όπως: αραβικά, σορανί, φαρσί κ.α.

- Αναγκαία χρίζεται και η εισαγωγή μέσων αξιολόγησης και θεσμοθετημένων προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς φορείς, καθώς δεν μπορεί να επέλθει πραγματική αλλαγή στις προσφερόμενες υπηρεσίες διερμηνείας και μετάφρασης με άλλον τρόπο.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως προασπίστρια των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων οφείλει να αναλάβει πολιτικές πρωτοβουλίες στην παγκόσμια πολιτική σκηνή με στόχο την εξεύρεση πολιτικής – ριζικής λύσης στα αίτια της μετανάστευσης. (ΛΑΜΠΡΙΝΑΚΗΣ, 2017)

Εν κατακλείδι, σε κοινωνικό επίπεδο το προσφυγικό - μεταναστευτικό ζήτημα συνιστά προφανώς κρίση και για τον λόγο αυτό απαιτείται η αντιμετώπισή του με όρους διαχείρισης κρίσης. Πρωτεύοντα ρόλο σε αυτήν τη διαχείριση έχουν οι κρατικοί φορείς και οι παγκόσμιοι οργανισμοί, αλλά σε καμία περίπτωση μεμονωμένα η Ελλάδα και ιδίως τα νησιά δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν την παρούσα κατάσταση χωρίς την ανάπτυξη συλλογικών δράσεων και την υποστήριξη της πολιτείας και των φορέων της. Αν δεν λάβουμε άμεσα μέτρα τίποτα δεν θα αλλάξει συνεχίζοντας να είμαστε θεατές ενός δράματος σε πλήρη εξέλιξη άρα πρώτα ως πολιτισμένα άτομα και δευτερευόντως ως άνθρωποι οφείλουμε να διασφαλίσουμε ένα καλύτερο μέλλον για τους ανθρώπους αυτούς και να σταματήσουμε να τους γυρνάμε την πλάτη, υποτιμώντας το μέγεθος του προβλήματος.

Εικόνα 4 [Συγκέντρωση διαμαρτυρίας και αλληλεγγύης για το προσφυγικό στην Κέρκυρα, 2020](#)

Βιβλιογραφία

- Baldwin-Edwards M (2001): Southern European Labour markets and Immigration: a structural and Functional Analysis, The Greek Labour Yearbook, 2001
- Data2.unhcr.org. 2020. Situation Mediterranean Situation. [online] Available at: <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean?id=248> [Accessed 24 November 2020].
- Easo.europa.eu. 2014. Πρακτικός Οδηγός Της EASO: Προσωπική Συνέντευξη. [online] Available at: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/EASO-Practical-Guide-Personal-interview-EL.pdf> [Accessed 20 November 2020].
- Ec.europa.eu. 2012. Εξακρίβωση Της Ταυτότητας Των Αιτούντων Διεθνή Προστασία: Προκλήσεις Και Πρακτικές. [online] Available at: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/establishing-identity/11b_greece_national_report_establishing_identity_for_international_protection_final_gr_version_08oc_el.pdf [Accessed 24 November 2020].
- Historia-europa.ep.eu. 2015. Σύνορα Και Γέφυρες-Μετανάστευση. [online] Available at: <https://historia-europa.ep.eu/sites/default/files/Discover/EducatorsTeachers/ActivitiesForYourClassroom/migr-introduction-el.pdf> [Accessed 24 November 2020].
- iefimerida.gr. 2020. Προσφυγικό: Δραματική Όξυνση Το 2020 -Αναμένονται 100.000 Νέες Αφίξεις Από Την Τουρκία | ΕΛΛΑΔΑ | Iefimerida.Gr. [online] Available at: <https://www.iefimerida.gr/ellada/prosfygiko-ellada-ypologizei-100000-nees-afixeis-nisia-2020> [Accessed 24 November 2020].
- in.gr. (2), (2015). Πιο γρήγορα οι ταυτοποιήσεις προσφύγων στα νησιά. Ανακτήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου, 2015, από <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1500021030>
- Is.muni.cz. 2016. The Politics Of Migration And Immigration In Europe. [online] Available at: https://is.muni.cz/el/phil/jaro2012/HIB0448/um/31093138/31544552/GEDDES_Southern_Europe_Immigration_Politics.pdf [Accessed 24 November 2020].<https://www.karger.com/Article/Abstract/477670>
- Motsmondes.files.wordpress.com. 2016. Σπουδές Στη Μετάφραση Στην Ελλάδα Και Το Εξωτερικό. [online] Available at: <https://motsmondes.files.wordpress.com/2017/06/cebfceb4ceb7ceb3cf8ccf82-cf83cf80cebfcbf85ceb4cf8eeced-cebcceb5cf84ceaccf86cf81ceb1cf83ceb7cf82.pdf> [Accessed 24 November 2020].
- Newpost.gr 2015. Πώς θα λειτουργούν και πώς θα χρηματοδοτούνται τα «hot spots» για τους πρόσφυγες [online] Available at: <https://newpost.gr/ellada/5c125baa56dcc7e13e2a21a/pws-tha-leitoyrgoyn-kai-pws-tha-xrhmatodotoyntai-ta-hot-spots-gia-toys-prosfyges>
- Origins.osu.edu. 2020. The Question Of Refugees: Past And Present | Origins: Current Events In Historical Perspective. [online] Available at: <http://origins.osu.edu/article/question-refugees-past-and-present/page/0/1> [Accessed 24 November 2020].

- Refugees or Immigrants? The Migration Crisis in Europe in Historical Perspective. (2016). Retrieved 18 November 2020, from <http://origins.osu.edu/article/refugees-or-immigrants-migration-crisis-europe-historical-perspective/page/0/1>
- Structure. (2020). Retrieved 20 November 2020, from <https://frontex.europa.eu/about-frontex/organisation/structure/>
- Translatum.gr. 2010. Μεταπτυχιακές Σχολές Μετάφρασης Σε Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία Και Ιταλία. [online] Available at: <https://www.translatum.gr/forum/index.php?topic=79990.0> [Accessed 24 November 2020].
- Turkish.pgeorgalas.gr. 2020. Γιατί Να Μάθω Τουρκικά. [online] Available at: <http://turkish.pgeorgalas.gr/WhyTurkishSet.asp> [Accessed 24 November 2020].
- Ανέστη, Κ. (2016). Προσφυγικό: 140 εικόνες που συγκλόνισαν τον κόσμο | Κατερίνα Ι. Ανέστη. Retrieved 26 November 2020, from <https://www.protagon.gr/epikairoτητα/prosfygiko-140-eikones-pou-sygklonisan-ton-kosmo-44341137779>
- Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας. (2016). Ανάλυση από Ε.Δ. Συντονιστικού Ρόλου στο Προσφυγικό. Ανακτήθηκε 1 Μαρτίου, 2016, από <http://www.geetha.mil.gr/el/briefing-el/other-info-el/5301-syntonismos-sto-prosfygiko-apo-to-ypetha.html>
- Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευση. (2014). Retrieved 20 November 2020, from https://fra.europa.eu/sites/default/files/handbook-law-asylum-migration-borders-2nd-ed_el.pdf
- Επείγουσα βοήθεια για την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στην Ελληνική Επικράτεια. (2016). Retrieved 20 November 2020, from <https://greece.iom.int/el/%CE%B5%CF%80%CE%B5%CE%AF%CE%B3%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B1-%CE%B2%CE%BF%CE%AE%CE%B8%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%81%CE%BF%CF%8E%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE>
- Η Σύμβαση του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων - UNHCR Ελλάδα. (2020). Retrieved 20 November 2020, from <https://www.unhcr.org/gr/%CE%B7-%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-1951-%CF%83%CF%87%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CF%83%CF%84%CF%8E%CF%82-%CF%84>
- Καλοφωλιάς, Κ. (2011). Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στη Μεσόγειο (Ισπανία - Ιταλία - Ελλάδα), εκδόσεις Μιχάλη Σιδέρη, Αθήνα.
- Καραμαγκάλης, Γ., 2016. Το Προσφυγικό Πρόβλημα Το 2015 | Dianeosis. [online] Dianeosis. Available at: <https://www.dianeosis.org/2016/02/to-profil-twn-prosfygikwn-row-n-pros-tin-ellada-to-2015/> [Accessed 24 November 2020].

- Κατρούγκαλος, Γ. (1996) Τα κοινωνικά δικαιώματα των παράνομων αλλοδαπών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κολοβός, Π. (2014). Το φαινόμενο της μετανάστευσης στις χώρες της Νότιας Ευρώπης και η Ελλάδα, ως χώρα διόδου και υποδοχής. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Διεθνών Και Ευρωπαϊκών Σπουδών, ΜΠΣ: Διεθνείς Σχέσεις Και Ευρωπαϊκές Σπουδές, Πειραιάς Retrieved 20 November 2020, from file:///C:/Users/Nikol/Downloads/Kolobos_Panagiotis.pdf
- Κοντιάδης, Ξ. & Παπαθεοδώρου, Θ., (2007). Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Παπαζήσης, Αθήνα
- Κοτζαμάνης Βύρων & Καρκούλη Αλεξάνδρα (2016). Οι μεταναστευτικές εισροές στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία: ένταση και βασικά χαρακτηριστικά των παρατύπων αιτούντων άσυλο. MsC Πληθυσμός, Ανάπτυξη, στρατηγικές προοπτικές (PODEPRO), ΕΔΚΑ/ΤΜΧΠΠΑ/Παν. Θεσσαλίας
- Κούρτοβικ, Ι. (2001). Μετανάστες: ανάμεσα στο δίκαιο και στη νομιμότητα. Στο: Μαρβάκης Αθ., Παρσανόγλου Δ., Παύλου Μ. Μετανάστες στην Ελλάδα, Αθήνα, σσ. 163 - 198.
- ΛΑΜΠΡΙΝΑΚΗΣ, Μ. (2017). Τα χαρακτηριστικά και οι τάσεις των προσφυγικών ροών στην Ελλάδα. Η επίδραση του προσφυγικού ζητήματος στον τουρισμό του Β.Α. Αιγαίου. Retrieved 26 November 2020, from <https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/17817/%CE%A0%CE%A4%CE%A5%CE%A7%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97-%CE%A4%CE%94%CE%95%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%9A%CE%9F%CE%A3-%CE%9B%CE%91%CE%9C%CE%A0%CE%A1%CE%99%CE%9D%CE%91%CE%9A%CE%97%CE%A3.pdf?sequence=1&>
- Μουσούρου, Α. Μ. (1991). Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Gutenberg, Αθήνα
- Οι εκπαιδευτικές προσδοκίες των παιδιών προσφύγων. (2017). Retrieved 20 November 2020, from <https://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/11065/1/%CE%94%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CE%93%CE%99%CE%91%CE%9D%CE%9D%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%9F%CE%A5%20%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%99%CE%91%20.pdf>
- Οι μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα (2006-2015): Ένταση και χαρακτηριστικά των παράτυπων εισερχομένων και των αιτούντων άσυλο. (2016). Retrieved 19 November 2020, from https://www.researchgate.net/publication/303341767_Oi_metanasteutikes_roes_sten_Ellada_2006-2015_Entase_kai_charakteristika_ton_paratypa_eiserchomenon_kai_ton_aitounton_asylo-Les_flux_migratoires_en_Grece_2006-2015_intensite_des_mouvements_et_caracte#pf59
- Ποιες είναι οι γλώσσες που προτιμούν να μαθαίνουν οι Έλληνες -Τι ισχύει στην Ευρώπη | ΚΟΣΜΟΣ | iefimerida.gr. (2012). Retrieved 23 November 2020, from <https://www.iefimerida.gr/news/171720/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9-%CE%B3%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B5%CF%82-%CF%80%CE%BF%CF%85-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%BF%CF%8D%CE%BD-%CE%BD%CE%B1->

<https://www.unhcr.org/gr/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B9-%CE%B9%CF%83%CF%87%CF%8D%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7>

- Ποιοι είμαστε - UNHCR Ελλάδα. (2000). Retrieved 20 November 2020, from <https://www.unhcr.org/gr/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5>
- Πρόσφυγας ή Μετανάστης ; Η επιλογή των λέξεων έχει σημασία. (2016). Retrieved 20 November 2020, from https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_GR.pdf
- Σαρρής, Ν. (2008). Θεσμικό πλαίσιο της μετανάστευσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. ΕΚΚΕ, Αθήνα
- Το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα ως διακύβευμα δημόσιας πολιτικής. (2020). Retrieved 22 October 2020, from https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/243595_prosfygiko-zitima-os-diakybeyma-dimosias-politikis
- Τριανταφυλλίδου, Α. (2005). Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική: Προβλήματα και Κατευθύνσεις. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής Και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), Αθήνα.
- υγείας, Π. (2020). Παροχή υπηρεσιών διερμηνείας σε φορείς υγείας - Metadrasi.org. Retrieved 26 November 2020, from: <https://metadrasi.org/campaigns/%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CE%B5-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%B5%CE%AF%CF%82-%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82/>
- Ψαράκη, Α. & Χατζηδάκη Β. (2014). Η οικονομική μετανάστευση σε Ελλάδα και Ευρώπη. Μια ματιά στο τότε και στο σήμερα.(διπλωματική εργασία). Α.Τ.Ε.Ι. Πειραιά. Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής. Πειραιάς, 2014
- Ψυχοκοινωνικές διαστάσεις της προσφυγικής συνθήκης. (2019). Retrieved 20 November 2020, from <https://babeldc.gr/wp-content/uploads/2019/09/Psyxokoinonikes-diastrateis-prosfygikhs-syn8hkhs.pdf>